

6. Mezinárodní srovnání

- Podíl FO na zaměstnanosti** Je počet fyzických osob-podnikatelů v České republice nadměrný nebo je tomu naopak? Odpověď na tuto otázku by mohlo dát mezinárodní srovnání. Samozřejmě s přihlédnutím k tomu, že legislativní úprava, zejména zdanění právnických a fyzických osob a systém jejich příspěvků na sociální pojištění jsou zcela jistě v jednotlivých zemích různé a s tím je i rozdílná výhodnost té či oné právní formy podnikání pro podnikatele.

Z tabulky 13 porovnávací podíl fyzických osob-podnikatelů na celkové zaměstnanosti v České republice s několika vybranými zeměmi vyplývá, že s výjimkou Polska a Irska a z části i Litvy existuje v ČR nadprůměrné zastoupení této kategorie na zaměstnanosti. V letech 2000 až 2004 se podíl fyzických osob-podnikatelů na celkové zaměstnanosti zvyšoval na Slovensku, které ovšem vykazuje podstatně nižší než průměrný podíl fyzických osob-podnikatelů, a v ČR s výjimkou roku 2004. Opačný trend se objevil u zemí, které mají ve srovnání s ČR vyšší podíl fyzických osob na celkové zaměstnanosti, tj. u Irska a Polska.

Rok 2004 je pro řadu zde uvedených zemí rokem vstupu do EU. Snížení podílu fyzických osob-podnikatelů na celkové zaměstnanosti v roce 2004 ve srovnání s rokem 2003 vykázalo pět zemí. Nejvyšší snížení zaznamenala Litva (o 3,7 p.b.), dále ČR (o 0,9 p.b.), Polsko (o 0,8 p.b.), Estonsko (o 0,2 p.b.) a Slovinsko (o 0,1 p.b.). U tří nových členů EU došlo naopak ke zvýšení tohoto podílu. Vliv vstupu do EU tak neměl jednoznačný vliv na vývoj počtu fyzických osob-podnikatelů v nových členských zemích.

Tabulka 13: Podíl fyzických osob-podnikatelů na celkové zaměstnanosti

Pramen: EUROSTAT, stavy ke konci příslušného roku

(v %)

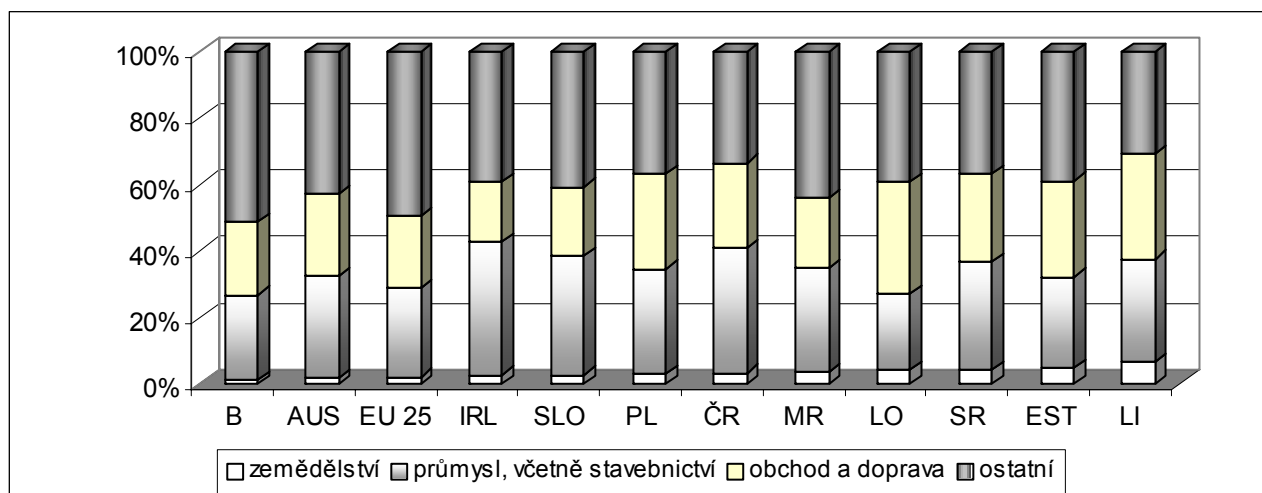
	2000	2001	2002	2003	2004	průměr
ČR	14,8	14,7	16,1	16,7	15,8	15,6
Belgie	13,8	13,5	13,7	13,8	12,8	13,5
Estonsko	8,9	7,4	8,8	9,0	8,8	8,6
Irsko	17,3	17,0	16,9	17,0	16,6	17,0
Lotyšsko	11,2	:	8,2	8,6	9,9	9,5
Litva	16,0	:	15,9	17,0	13,7	15,7
Maďarsko	13,8	13,7	13,1	12,8	13,6	13,4
Rakousko	10,8	10,8	10,9	10,6	11,8	11,0
Polsko	22,4	23,5	22,5	21,8	21,0	22,2
Slovinsko	10,6	11,6	9,8	9,9	9,8	10,4
Slovensko	7,9	8,2	8,9	10,1	12,4	9,5

- Podíl hlavních sektorů** Vzhledem k tomu, že celkový počet fyzických osob podnikatelů není rovnoměrně rozložen mezi jednotlivá odvětví, má smysl porovnávat země s obdobnou strukturou hlavních sektorů. Podíl hlavních sektorů na HDP ve vybraných zemích ukazuje graf 3. V rámci těchto zemí vykazuje Česká republika, jak se dalo čekat, relativně nižší podíl zemědělství a vyšší podíl průmyslu.

Graf 3: Podíly hlavních sektorů na HDP

Pramen: EUROSTAT

Malé a střední podnikání v ČR

Poznámka: běžné ceny, průměr za období 2000 – 2004

- Podíl fyzických osob na zaměstnanosti v EU** Z tabulky 14 porovnávající podíl fyzických osob-podnikatelů na zaměstnanosti v daném odvětví v 25 členských zemích EU a v ČR, vyplývá, že největší podíl v členských zemích EU (v průměru za čtyři roky) zaujímá zemědělství. V tomto odvětví představují samostatně výdělečně činní více než polovinu zde zaměstnaných pracovníků. Podíl drobných podnikatelů na celkovém počtu zaměstnaných se v tomto odvětví v průběhu let 2000 až 2004 příliš nezměnil. Z toho vyplývá, že země EU, ve kterých se toto odvětví podílí ve vyšší než průměrné míře na celkové zaměstnanosti, zároveň budou inklinovat i k vyššímu podílu fyzických osob-podnikatelů na celkové zaměstnanosti.

V průměru za 25 členských zemí EU zaujímá podíl kolem 20 % několik odvětví, např. stavebnictví, obchod, ubytování a ostatní veřejné služby, přičemž se v daném období v průměru za země EU podíl ve stavebnictví mírně zvyšoval a naopak klesal v pohostinství a v ubytování.

Tabulka 14: Podíl fyzických osob na zaměstnanosti

Pramen: EUROSTAT

		v %, resp. v p.b.		
		EU 25	ČR	rozdíl
	Celkem	14,8	15,5	0,7
A+B	Zemědělství, myslivost, les. hospodářství, rybolov, chov ryb	54,0	16,7	-37,3
C	Dobývání nerostných surovin	0,0	2,3	2,3
D	Zpracovatelský průmysl	7,3	7,0	-0,3
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, teplé vody	0,0	4,8	4,8
F	Stavebnictví	22,9	34,8	11,9
G	Obchod, opravy spotřebního zboží	20,8	27,1	6,2
H	Pohostinství a ubytování	20,1	20,2	0,1
I	Doprava, pošta, komunikace	10,8	11,6	0,8
J	Finanční zprostředkování	7,5	17,8	10,2
K	Nemovitosti, výzkum a vývoj	21,2	34,8	13,6
L	Veřejná správa	0,0	1,2	1,2
M	Vzdělání	2,9	2,7	-0,2
A	Zdravotnictví a sociální činnosti	7,9	8,7	0,8
O	Ostatní veřejné a sociální služby	21,9	27,8	5,9
P	Domácnosti zaměstnávající personál	7,5	0,0	-7,5
Q	Exteritoriální organizace	0,0	0,0	0,0
	Nezjištěno	19,5	0,0	-19,5

Poznámka: Stav na konci 2. pololetí, průměr z údajů za léta 2000 až 2004

- **A jak to vypadá v ČR?** V ČR zauímají fyzické osoby-podnikatelé nejvyšší podíl na zaměstnanosti měřeno průměrem za období 2000 až 2004 ve dvou odvětvích, a to ve stavebnictví a v podnikání s nemovitostmi, a to shodně ve výši téměř 35 %. Jak podíl ve stavebnictví, tak i v nemovitostech se od roku 2000 zvyšoval. Více než 27 % vykazalo odvětví ostatní veřejné a sociální služby a obchod a opravy zboží.

Podle těchto údajů nebyly v České republice v daném období domácnosti zaměstnávající personál jako fyzické osoby-podnikatele. Nízký podíl fyzických osob-podnikatelů na zaměstnanosti vykazují veřejná správa a dobývání nerostných surovin, což není překvapením na rozdíl od např. nízkého podílu ve vzdělání.

- **Srovnání** Česká republika vykazala v období 2000 až 2004, podle údajů, které poskytuje EUROST, celkově vyšší podíl fyzických osob-podnikatelů na zaměstnanosti než činí průměr 25 zemí EU, a to v průměru o 0,7 procentního bodu. Z tabulky 12 lze dovodit, ve kterých odvětvích podle OKEČ existovaly největší a nejmenší odchylky České republiky od průměru za 25 zemí EU. Je logické, že patrně žádná z 25 zemí EU nemá podíly fyzických osob na zaměstnanosti shodné s průměrem, ale i tak lze říci, že Česká republika má značně odlišné rozložení drobných a středních podnikatelů mezi jednotlivá odvětví než mají v průměru členské země EU.

Na rozdíl od tohoto vzorku zemí vykazuje ČR určitý podíl fyzických osob na zaměstnanosti i v takových odvětvích, ve kterých to v těchto zemích není obvyklé. Např. u dobývání nerostných surovin či výroby a rozvodu elektřiny. Jsou to i dvě oblasti, kde výše ukazatele od roku 2000 do roku 2004 značně kolísala.

Údaje za ČR neobsahují údaje kolonku „nezjištěno“, zatímco v 25ti členských zemích v průměru dosahuje téměř jedné pětiny drobných a středních podnikatelů, což naznačuje dokonalé rozdělení fyzických osob-podnikatelů mezi jednotlivá odvětví. V důsledku toho však téměř 20ti procentní podíl fyzických osob-podnikatelů na zaměstnanosti, uvedený v kolonce „nezjištěné“, bude patrně mít zkreslující vliv na podíly některých odvětví za země EU ve srovnání s ČR.

- **Významné odchylky** S výhradou uvedenou výše lze říci, že nejvíce se ČR odchyluje v případě zemědělství, ve kterém mají drobní a střední podnikatelé zhruba jenom třetinový podíl na zaměstnanosti ve srovnání s průměrem 25 členských zemí EU. Zemědělství přitom představuje v průměru za členské země odvětví, kde je podíl fyzických osob-podnikatelů nejvyšší. V ČR drží primát jiné oblasti, které, jak již bylo řečeno zauímají 35ti procentní podíle, a to stavebnictví a finanční zprostředkování.

Zásluhu na z tohoto hlediska „výjimečném postavení“ zemědělství v ČR má patrně v průměru větší velikost zemědělských firem, do značné míry zděděná z minulosti, která pro podnikání v tomto odvětví předurčuje spíše formu právnické osoby s větším počtem zaměstnanců. S výjimkou drobných a středních podnikatelů v domácnostech zaměstnávajících personál, nevykazuje ČR v tomto období už v žádném dalším odvětví nižší podíl fyzických osob-podnikatelů na zaměstnanosti než průměr za členské země EU.

Dalšími z tohoto hlediska zajímavými odvětvími jsou podnikání s nemovitostmi a stavebnictví. V těchto oblastech je podíl drobných a středních podnikatelů v ČR na celkové zaměstnanosti naopak vyšší, a to o téměř 14 p.b., resp. 12 p.b. než činí průměr členských zemí EU. O 10 p.b. je v ČR také vyšší podíl drobných a středních podnikatelů ve finančním zprostředkování.

- **Shodné rysy** Téměř shodný podíl jako průměr členských zemí EU má ČR u zpracovatelského průmyslu, pohostinství a ubytování, zdravotnictví a sociální činnosti a ve vzdělání.